

Turiny

Svarbiausias gyvenimo sandoris ... 7

Ir kasryt kelias namo vis ilgesnis ir ilgesnis ... 51

Sebastianas ir trolis ... 111

*Svarbiausias
gyvenimo
sandoris*

Mano draugams iš „The Tivoli“ Helsingborge.*

*Kurie apsupdavo mane muzika, kai buvau vienas,
davė istoriją, kai buvau pasiklydęs, alaus, kai buvau vargšas,
apkabino, kai buvau prislėgtas, ir visada pasodindavo
mane į taksi, kai ateidavo laikas.*

* Gyvos muzikos restoranas ir naktinis klubas, įsikūręs buvusioje istorinėje traukinių ir garlaivių stotyje Helsingborge (pastatytas 1898 m.).

Pratarmė

Tai pasakojimas apie kainą už gyvybės išgelbėjimą. Jei tektų paaukoti ne tik savo ateitį, bet ir istoriją. Ne tik vietas, link kurių keliauji, bet ir visus savo pėdsakus. Jei reikėtų atiduoti viską, visą save, – dėl kurio žmogaus tai paaukotum?

Šis pasakojimas vadinasi „Svarbiausias gyvenimo sandoris“ ir pirmą kartą buvo išspausdintas 2016 metų Kūčių dieną laikraštyje *Helsingborgs Dagblad*. Parašiau jį vieną gruodžio naktį, kai mano žmona ir vaikai miegojo vos už kelių žingsnių. Jaučiausi be galo pavargęs, nes tie metai buvo ilgi ir keisti, ir aš tikriausiai dėl darbo buvau įsitempęs labiau, nei iš tiesų galėjau atlaikyti. Tad sėdėjau tamsoje ir mąščiau apie žmogaus pasirinkimus. Kaip kiekvieną dieną visur mes pasirenkame vieną kelią, o ne kitą. Keliaujame, sustojame, žaidžiame, slepiamės, įsimylime, paliekame vieni kitus arba užmiegame kuo arčiau vieni kitų. Miegame kvėpuodami vienas kitam į veidą. Kai kuriems iš mūsų galbūt reikia žmogaus, kuris kasryt užkluptų mus kaip audra, kad suprastume, kas iš tiesų yra laikas. Kad prisimintume, ką prarandame, kai nesame dėmesingi.

Todėl pabandžiau apie tai parašyti.

Tai pirmas kartas, kai pasakoju istoriją, vykstančią Helsingborge, mieste, kuriame užaugau. Mokyklą lankiau šalia liginės, kurioje viskas ir prasideda. Esu važiuojęs pakrante tiek geriausiomis, tiek blogiausiomis savo gyvenimo dienomis, mačiau draugų tuoktuves Marijos bažnyčioje, ten pat mačiau kitų draugų laidotuves. Esu užmigęs girtas „Tivolio“ bare „Vinylbaren“ daugiau kartų, nei prisimenu. Tad gal ši istorija yra tiek apie mano jausmus gimtajam miestui, tiek apie mano mirties baimę. Tikriausiai niekada iki galo neišsiaiškiname savo santykio su vieta, kurioje užaugome. Tikiuosi, kad niekada iki galo neišsiaiškiname ir su savimi. Sykį vienas geras draugas man pasakė, kad „pagrindinė instrukcija, kaip būti žmogumi, – tai nuolat stengtis elgtis ne taip kvailai“. Tad tą naktį, rašydamas šią istoriją, daug mažiau apie tai, kas nutinka, kai žmogus sukuria šeimą ir nustoja būti svarbiausiu asmeniu savo paties gyvenime. Svarsčiau, koks būtų tikrai nesavanaudiškas poelgis. Svarsčiau, dėl kokio žmogaus aš būčiau pasiruošęs numirti, o dėl kokio – atiduoti savo gyvenimą. Ir koks iš tikrųjų yra skirtumas.

Štai kokia istorija iš to išejo. Nežinau, kas esi tu, kuris ją skaitai, bet linkiu tau ramių Kalėdų.

Su geriausiais linkėjimais

Fredrikas Backmanas

Labas. Čia tavo tėvas. Tuoj pabusi, dabar Helsingborge Kūčių rytas, o aš nužudžiau žmogų. Žinau, pasakos taip nepradedamos. Bet aš atėmiau gyvybę. Ar yra koks skirtumas, jei žinotum kieno?

Gal ir ne. Dauguma iš mūsų taip norime tikėti, kad kiekviena nustojusi plakti širdis yra vienodai apverkiama. Jei mūsų paklaustų, ar visų gyvybė yra vienodai vertinga, dauguma nedvejodami atsakytume „Taip!“. Bet tik tol, kol kas nors nepa-rodys į mūsų mylimą žmogų ir nepaklaus: „O ši gyvybė?“

Ar tada yra skirtumas? Jei nužudžiau gerą žmogų. Mylimą žmogų. Vertingą gyvybę.

O jei tai buvo vaikas?

* * *

Jai buvo penkeri. Sutikau ją prieš savaitę. Ligoninės televizoriaus kambaryje stovėjo maža raudona kėdutė – ji buvo tos mergaitės. Šiai atvykus, kėdutė nebuvo raudona, bet mergaitė pamatė, kad ji nori tokia būti. Prireikė dvidešimt dviejų dėžučių kreidelių, bet tai nesvarbu, – mergaitė jų turėjo, nes visą laiką iš visų čia gaudavo. Tarsi būtų galėjusi užpaišyti ligą, uždažyti švirkštus ir vaistus. Ji, žinoma, suvokė, kad to padaryti neįmanoma, nes buvo protingas vaikas, bet apsimesdavo dėl suaugusiųjų. Todėl dienomis piešdavo ant popieriaus, nes tai džiugino visus suaugusius, o naktimis spalvindavo kėdutę. Nes ši labai norėjo būti raudona.

Mergaitė turėjo pliušinį žaislą – triušį, kurį vadino Ušiu. Vos jai išmokus kalbėti, suaugusieji manė, kad ji taip sako, nes nemoka ištarti „triušis“. Bet mažoji vadino jį Ušiu, nes toks buvo jo vardas. Tiesą sakant, net suaugusiajam neturėtų būti sunku tai suprasti. Kartais Ušis išsigąsdavo, todėl mergaitė pasodindavo jį ant raudonosios kėdutės. Galbūt mediciniškai nėra įrodyta, kad sėdint ant raudonos kėdutės būna mažiau baisu, bet Ušis to nežinojo.

Mergaitė sėdėdavo šalia ant grindų, glostydavo jam letenėlę ir sekdamas pasakas. Vieną naktį aš stovėjau pasislėpęs už kampo koridoriuje ir girdėjau, ką ji sako: „Aš greitai mirsiu, Uši. Visi žmonės miršta, tik dauguma gal po šimto tūkstančių metų, o aš – gal jau rytoj.“ Paskui pašnibždomis pridūrė: „Tikiuosi, kad ne rytoj.“

Staiga ji pakėlė galvą, išsigandusi apsidairė, lyg būtų išgirdusi žingsnius koridoriuje. Greitai paėmė Ušį ir pakuždėjo labanakt kėdutei. „Tai ji! Ji ateina!“ – sušnypštė mergaitė, nubėgo į savo palatą ir pasislėpė po antklode prie mamos.

Aš irgi pabėgau. Aš visą gyvenimą bėgau. Nes kiekvieną naktį ligoninės koridoriais vaikšto moteris, vilkinti storą pilką megztinį. Ji nešiojasi segtuvą. Jame surašyti visų mūsų vardai.

* * *

Kūčių diena. Kai pabusi, sniegas tikriausiai jau bus ištirpęs. Helsingborge jis niekada neužsilaiko ilgai. Tai vienintelė man žinoma vieta, kur vėjas pučia įstrižai iš apačios, lyg atliktų tau kratą. Ten skėčiai saugo geriau, jeigu juos apverti aukštyn kojom. Aš čia gimęs, bet taip ir nepripratau. Mudu su Helsingborgu niekada nesudarysime taikos. Gal visi taip jaučiasi savo gimtajame mieste – vieta, iš kurios kilome, niekada neatsiprašo, niekada nepripažįsta, kad dėl mūsų klydo. Helsingborgas tiesiog laukia ten, greitkelio E4 pabaigoje, ir šnabžda: „Gal ir tapai turtingas ir galingas. Gal grįžti namo su brangiu laikrodžiu ir gražiais drabužiais. Bet tu negali manęs apgauti, nes aš žinau, kas esi iš tikrųjų. Tu – tik išsigandęs mažas berniukas.“

Aš sutikau mirtį šalia savo sumaitoto automobilio šiąnakt, po avarijos. Mano kraujo buvo visur. Moteris su pilku megztiniu stovėjo šalia, nepatenkinta žiūrėjo į mane ir tarė: „Tu neturėtum čia būti.“ Aš jos be galo bijojau, nes esu nugalėtojas, sugebu išgyventi. O visi, kurie sugeba išlikti, bijo mirties. Todėl mes dar esame čia.

Mano veidas buvo supjaustytas, petys išniręs, sėdėjau įstrigęs tarp skardų automobilyje, kainuojančiame pusantro milijono kronų. Pamatęs moterį surikau:

– Pasiimk kitą žmogų! Aš galiu tau duoti nužudyti ką nors kitą!

Tačiau ji tik pasilenkė arčiau, nusivylusi pažiūrėjo ir tarė:

– Viskas yra ne taip. Aš nepriimu sprendimų. Aš rūpinuosi tik logistika ir transportu.

– Kieno nurodymu? Dievo? Velnio? Ar... kieno nors kito? – šniurkščiojau aš.

Ji atsiduso.

– Aš nesikišu į politiką. Tiesiog darau savo darbą. Duok čia mano segtuvą.

* * *